

EURÓPAI FÜZETEK 47.

SZAKMAI ÖSSZEFOGLALÓ A MAGYAR CSATLAKOZÁSI

TÁRGYALÁSOK LEZÁRT FEJEZETEIBŐL

Bori Tamás
A szántóföldi növények
piacszabályozása az Európai Unióban

Mezőgazdaság

A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati
Stratégiai Elemző Központ és a
Külügyminisztérium közös kiadványa

Európai Füzetek

A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központ
és a Külügyminisztérium közös kiadványa.

Felelős kiadó: Szeredi Péter

A szerkesztőbizottság elnöke: Palánczai Tibor

A szerkesztőbizottság tagjai: Bagó Eszter, Balázs Péter, Balogh András, Barabás Miklós,
Bod Péter Ákos, Erdei Tamás, Hefter József, Horváth Gyula, Hörcsik Richárd, Inotai András,
Kádár Béla, Kassai Róbert, Kazatsay Zoltán, Levendel Ádám, Lőrincz Lajos, Nyers Rezső,
Orbán István, Somogyvári István, Szekeres Imre, Szent-Iványi István, Török Ádám,
Vajda László, Vargha Ágnes

Főszerkesztő: Forgács Imre

Szerkesztő: Bulyovszky Csilla

Szerkesztőségi titkár: Horváthné Stramszky Márta

A szerkesztőség címe: MEH Európai Integrációs Iroda, 1055 Budapest, Kossuth tér 4.

Telefon: 441-3380

Fax: 441-3394

Lektor: Szabó Zoltán

Kézirat lezárva: 2003. július 3.

Grafikai terv: Szutor Zsolt

Portréfotó: Csorba Gábor

Nyomás és előkészítés: Visit Nyomda & Stúdió

ISSN: 1589-4509

Budapest, 2003.

Kedves Olvasó!

Valljuk be őszintén: a búzára máig úgy tekintünk, mint valami hungarikumra. Tegyük hozzá azonnal: nem alaptalanul. A magyar búza hosszú időn át fogalom volt.

Majd kétezer esztendővel ezelőtt a Római Birodalom éléstára Egyiptom volt. Kevesen tudják, hogy a szombathelyi Ízisz-szentély azért született, mert a birodalom valamennyi tartományában – tehát Pannóniában is – megtartották azokat a szertartásokat, amelyek a Nílus áradásának előidézésére szolgáltak, hogy az ennek nyomán szárbá szökkenő bő termés eltarthassa a hatalmas terület lakóit.

A XIX. században Magyarország szerepe a búzatermelést tekintve európai szempontból is fontos volt, ám ekkor viharos gyorsasággal kezdtek változni az erőviszonyok. A Szuezi-csatorna 1869-es megnyitása az indiai búza térhódítását idézte elő. Az 1880-as évektől az amerikai, azután az orosz, majd a balkáni búzával kellett versenyeznie a magyar kalászosnak. Így történhetett, hogy ez a gabonaféleség 1906 után – az erős

vámvédelem következtében – elsősorban az Osztrák-Magyar Monarchia területén talált piacot. A két világháború között ismét változott a kép. Az orosz export visszaesett, annál fontosabbá vált Európa piacain a tengerentúli gabona. Ugyanakkor azok az országok, amelyekbe korábban exportáltunk, igyekeztek önellátóvá válni. Így például Ausztria, Csehszlovákia, Olaszország, Ausztrália, Argentína, Kanada és Románia viszont szinte legyőzhetetlen ellenfeleinké váltak.

A magyar búzának azonban töretlen maradt a hírneve. A hazai klíma és a talaj a legkitűnőbb minőségű gabonák termelését tette lehetővé. A köznyelv azt mondja: a magyar búza acélos. A szaknyelv ezt: kiváló a sikértartalma.

Ennek a búzatörténeti fejtegetésnek csak annyi a magva: az Európai Unió jutalmazni fogja a kiváló minőséget. Nagyobb lesz az esélye annak, hogy a magyar búza ismét híres legyen, hogy joggal mondhassuk: a magyar búza hungarikum.

I. Bevezetés

A mezőgazdaságból élők tevékenységét az Európai Unióban az alapjaiban egységes, úgynevezett *Közös Agrárpolitika* (KAP) határozza meg. A KAP részei az agrárpiaci rendtartások is, amelyek az egyes termék-

kvóták), meghatározzák a termelők támogatásának formáit és mértékét, rendelkeznek az intervenciós felvásárlások és magántárolási intézkedések szabályairól, a mezőgazdasági termékek forgalmazásának, illetőleg külkereskedelmének szabályairól, az export-támogatásokról stb.

A KAP intézkedéseit egy közös pénzügyi alapról, az *Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapból* (EMOGA) finanszírozzák. Magyarország EU-tagállammá válása után a hazai mezőgazdasági termelőket sem elsősorban közvetlenül a magyar költségvetési pénzekből, hanem az unió által összegyűjtött, kezelt és ellenőrzött közös forrásokból támogatják majd. Érthető tehát, hogy a közös pénzek elosztását rendkívül szigorúan ellenőrzik.

Annak érdekében, hogy a – sok esetben igen jelentős összegű – támogatások valóban csak az arra jogosultakhoz jussanak el, az EU egységes szabályok alapján felállított és működő intézményrendszert – nyilvántartási és szigorú ellenőrzési rendszert – követel meg.

pályák (például gabona, sertés, tej, baromfi, bor, zöldség-gyümölcs stb.) termelésének és kereskedelmének szabályozását foglalják magukban. Szabályozzák többek között az egyes termékek előállítását (úgynevezett

II. A kifizető ügynökség szerepe és működésének alapjai

Az EMOGA-ból finanszírozott intézkedések túlnyomó többségének végrehajtása egy, a közösségi előírások szerint működő, *akkreditált intézményrendszeren* keresztül történik, amelyet a tagállam hoz létre és működtet, figyelembe véve nemzeti sajátosságait és már működő nemzeti intézményrendszerét. Az összes kifizetett támogatást a tagállamnak *saját költségvetéséből* kell *megelőlegeznie*. Az EU ezt a pénzt utólag, 2–3 hónapos késedelemmel téríti meg, azt követően, hogy meggyőződött a tagállami elszámolások számszaki helyességéről. A támogatások jogosultságát azonban az Európai Bizottság a kifizetést követő két évig vizsgálhatja, és szabálytalanságok esetén súlyos szankciókat alkalmazhat. Utóbbi esetben az ágazat szereplői jelentős támogatásoktól eshetnek el, illetve a tagállamnak büntetést kell fizetnie. Nem véletlen tehát, hogy a végrehajtás rendszere központosí-

tott, és a rendkívül pontos nyilvántartásokon és a szigorú, többszintű ellenőrző rendszeren alapul.

A végrehajtó intézményrendszer központja, egyszemélyi felelőse az úgynevezett *kifizető ügynökség*. Magyarországon ez az intézmény két, már meglévő és működő intézmény, az *Agrárintervenciók Központ* (AIK) és a *SAPARD Hivatal* bázisán fog létrejönni az EU-csatlakozás időpontjáig. A kifizető ügynökség területi (megyei és/vagy regionális szintű) szervein keresztül áll közvetlen kapcsolatban az ágazat szereplőivel. A területi szervek elsősorban támogatási pályázatok befogadásával és a jogosultság helyszíni ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat látanak majd el.

A kifizető ügynökség működteti a közvetlen támogatások nyilvántartására és ellenőrzésére szolgáló *Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszert* (IIR).

III. A szántóföldi növények piacszabályozása (GOFR-ágazat)

Az EU a KAP létrehozásától kezdve úgy alakította agrárpolitikáját, hogy a mezőgazdaságból élőknek megfelelő jövedelemszintet biztosítson, valamint saját termelésből megoldja az unió belső élelmiszer-ellátását. A jól sikerült agrárpolitika miatt ma már számottevő termékfeleslegek vannak az unióban. Mivel ezek elhelyezése csak az unión kívül, a világpiacra lehetséges, az EU – az előbbi célok elérése mellett – kénytelen agrárpolitikáját folyamatosan úgy alakítani, hogy a mezőgazdasági termékek ára az unióbelinél általában alacsonyabb világpiaci árakhoz közelítsen. Annak érdekében, hogy a kisebb árbevétel miatt a termelők jövedelme ne csökkenjen számottevően, az Európai Unió 1992-ben bevezette az úgynevezett *kompenzációs támogatások* rendszerét, amely támogatási formát ma már *közvetlen kifizetések* névvel illet. A legjelentősebb pénzösszegek (a KAP költségvetésének 40 százaléka, azaz az EU közös költségvetésének 18 százaléka) a *gabonaféléket, olaj- és fehérjenövényeket*, valamint a *rostonövényeket* (lent és kender) előállító gazdálkodók zsebébe vándorolnak, nagyrészt egységes szabályozás szerint. E növénycsoportok kezdetűinek összeolvasásával a szántóföldi

növényeknek ezt a csoportját *GOFR-ágazatnak* nevezzük. (A GOFR-ágazatban a közvetlen kifizetés fogalmát a továbbiakban területalapú támogatás néven említjük)

A GOFR-ágazat szabályozása három fő elemre épül:

- területalapú támogatás;
- intervenció;
- külpiaci (export-import) szabályozás.

A három fő elem közül a területalapú támogatások a GOFR-ágazat összes növényfaját érintik, míg a másik két elem elsősorban a gabonafélékre vonatkozik.

A három szabályozási elemet az Európai Unió együttesen, egymással szoros összhangban működteti, és ezzel biztosítja a mezőgazdasági termelésből élők megfelelő jövedelmbiztonságát és a belső piac stabilitását.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az EU-ban azok a gazdálkodók, akik gabona-, olaj- vagy fehérjenövény termesztésével foglalkoznak, több évre előre meghirdetett, kiszámítható módon, hektáronként jelentős összegű *támogatásban* részesülnek. A gabonafélék termelői részére az Európai Unió ezenkívül *értékesítési garanciát* is nyújt. Ezt a garanciát az intervenciók rendszer működ-

tetése révén biztosítja, amelynek keretében a megfelelő minőségű gabonaféléket *intervenciós áron*, korlátlan mennyiségben felvásárolják. Amennyiben a belföldön eladhatatlan készletek a piaci egyensúly felbomlásával fenyegetnének, az unió jelentős mértékű támogatással (úgynevezett *export-visszatérítésekkel*) segíti a gabonafeleslegek exportértékesítését. A gabonatermesztő tehát már a vetést megelőzően tudja, hogy a következő évben milyen támogatásokra számíthat és milyen minimális áron tudja értékesíteni megfelelő minőségű gabonáját. Ennek

eredményeképpen hatékonyan tudja tervezni kiadásait és bevételeit. A piac szabályozottsága nemcsak a termelők, hanem a feldolgozók és a kereskedők, valamint az abrakfogyasztó állattenyésztési ágazatok számára is tervezhetőbb, kiszámíthatóbb piaci viszonyokat teremt.

Annak érdekében, hogy a piacot hatékonyan lehessen szabályozni, a termelésről, a bel- és külkereskedelemről, az árukészletekről és a piaci árakról rendszeresen megbízható információknak kell az EU rendelkezésére állnia. Ezt a célt szolgálja az unió naprakész *piaci információs rendszere*, amelynek felállítására és működtetésére Magyarországnak is kötelezettséget kell vállalnia.

1. Területalapú támogatások

1.1. A támogatható növények köre

- *Gabonafélék*: durumbúza; egyéb búza és kétszeres; rozs; árpa; zab; kukorica (beleértve a silókukoricát is); szemescirok; hajdina, köles és madárköles; egyéb gabona; csemegekukorica (ez utóbbi az EU-ban nem részesül kiemelt támogatásban).
- *Olajos magvak*: szója; repce; napraforgó (nagy olajtartalmú); olajlen (mag).
- *Fehérjetartalmú növények*: takarmányborsó; lóbab; édes csillagfűrt.
- *Rostnövények*: len; kender.

1.2. A támogatás időszaka és kifizetésének ideje

A területalapú támogatás minden évben (azaz évente egy alkalommal) az úgynevezett *gazdasági év* időszakára jár. A GOFR-ágazat esetében ez az időszak az adott év július 1-jétől következő év június 30-ig tart. A támogatást minden tagállamban november 16. és január 31. között fizetik ki. Ez alól csak az esetben lehet kivételt tenni, ha valamilyen rendkívüli éghajlati körülmény követ-

keztében a termelők bizonyos régiókban nehéz helyzetbe kerülnek, ilyen esetekben a támogatás összegének legfeljebb 50 százaléka november 16. előtt kifizethető.

A legkorábbi időpontban rendszerint azok a gazdálkodók jutnak hozzá a pénzhez, akik minden hiba nélkül adták be támogatási kérelmüket, és az ellenőrzéseken sem bizonyultak jogosulatlannak a támogatásra. A támogatás *kifizetése mindig utólag*, a következő gazdasági évben történik. Tehát

például a 2004 őszen elvetett búza és a 2005 tavaszán elvetett kukorica után járó támogatást (mindkettő a 2004–2005. gazdasági évre esik) a termelő egyaránt 2005. november 16-án kapja meg legkorábban.

1.3. A támogatásra jogosultak

A területalapú támogatásra mindig a *föld-terület művelői* jogosultak, függetlenül attól, hogy tulajdonosai vagy bérlői a földnek, illetve milyen gazdasági formában (szövetkezet, kistermelő, őstermelő stb.) tevékenykednek. A támogatásokhoz való hozzájárulás néhány feltétele függ a támogatásra bejelentett terület nagyságától.

Azok a gazdálkodók, akik az úgynevezett *általános szabályozás* alá esnek, a gabona, olaj-, fehérje- és rostnövények termelése esetén csak akkor jogosultak a támogatásra, ha részt vesznek az úgynevezett *területpihentetési programban*, azaz a támogatásra bejelentett terület egy meghatározott százalékát ugaroltatják

Azok a gazdálkodók, akik 19,45 hektárt meg nem haladó szántóterületre adnak be támogatási kérelmet, az *egyszerűsített szabályozás* szerint területpihentetés nélkül is hozzájuthatnak az évenkénti támogatáshoz, azaz a támogatásra bejelentett terület teljes nagyságán termelhetnek GOFR-növényeket. (A közösségi jogszabály a területpihentetés alóli mentességet azokra a kérelmek-

re biztosítja, amelyek 92 tonnát meg nem haladó termésre képes területre szólnak – ez a Magyarország számára meghatározott, 4,73 tonna/hektár történelmi átlaghozammal számolva 19,45 hektár.)

1.4. A támogatási kérelem benyújtása, módosítása és visszavonása

Annak érdekében, hogy a termelő jogosult legyen a területalapú támogatásra, részletes és pontosan kitöltött *támogatási kérelem*et kell benyújtania a támogatásokat kezelő intézmény, az úgynevezett kifizető ügynökség területi szervéhez. A benyújtás határidejét a tagállam határozza meg, de ez a határidő nem lehet később, mint május 15. A támogatási kérelem ezt követően még 25 naptári napig benyújtható, azonban minden késedelmes nap után a támogatás összegének egy részét (napi 1 százalék) levonják. 25 munkanapos késedelem után a termelő arra a gazdasági évre elveszíti a támogatást.

A területalapú támogatási kérelmet annak benyújtási határidejét követően, de legfeljebb a vetési határidőig (május 31., csemegekukorica: június 15.) az igénylő *módosíthatja*, illetve *kiegészítheti*, feltéve, hogy a kifizető ügynökség az esetleges hibákról, hiányosságokról, illetve a tervezett helyszíni ellenőrzésről a gazdát még nem értesítette.

A támogatási kérelmet a benyújtását követően részlegesen vagy teljesen bármilyen

1. táblázat A közvetlen támogatások emelkedése az átmeneti időszakban

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
nemzeti kiegészítés nélkül	25%	30%	35%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
nemzeti kiegészítés max. szintjénél	55%	60%	65%	70%	80%	90%	100%	100%	100%	100%

kor vissza lehet vonni. Amennyiben azonban a kifizető ügynökség már értesítette a mezőgazdasági termelőt a támogatási kérelemben lévő szabálytalanságokról, vagy bejelentette helyszíni ellenőrzési szándékát, illetve ha a helyszíni ellenőrzés szabálytalanságokat tárt fel, a támogatási kérelemnek a szabálytalanságok által érintett részeit nem lehet visszavonni

A támogatásokra való jelentkezéshez az országok úgynevezett *terület-bejelentési dossziékat* bocsátanak a termelők rendelkezésére, amelyek kitöltési tájékoztatókat, valamint formanyomtatványokat – például az igénylő adatait, parcella-nyilvántartást és területi bevallást – tartalmaznak. Ezeket kell a termelőnek kitöltenie és a megadott határidőig eljuttatnia a kifizető ügynökség területi szerveihez.

A területalapú támogatásra való jelentkezés fontos eleme a *területi bevallás*. Mindazon területeket, amelyekre támogatást (területalapú és terület-pihentetési támogatást) igényelnek, fekvésük, hektárban mért nagyságuk (legalább két tizedes jegyig) és hasznosításuk szerint fel kell sorolni.

1.5. Támogatható területnagyság és hektáronkénti támogatási összeg

A területalapú támogatásokat a tagországok csak egy országos szinten meghatározott területnagyságra vehetik igénybe. Ez a területi korlát a jelenlegi szabályozás szerint az úgynevezett *bázisterület*. A bázisterületeken belül az egyes szántóföldi növényfajok maximális vetésterületét nem határozzák meg, azaz nincs búza-, kukorica- stb. kvóta, a termelők saját belátásuk szerint, korlátozás nélkül termelhetnek (természetesen a terület-pihentetési kötelezettség betartásával).

Az egy hektárra jutó támogatási összeget az egyes országok egy múltbeli időszakban elért gabona-termésátlag (*történelmi átlaghozam* – Magyarországon 4,73 tonna/hektár) és egy, az EU összes tagországára egyformán vonatkozó szorzószám alapján (*támogatási alapösszeg*) számítják ki. A történelmi átlaghozamnak a hektáronkénti támogatás kiszámításánál van szerepe. A támogatás hektáronkénti összege Magyarországon egységes lesz, függetlenül attól, hogy valaki az adott évben

milyen termésátlagot ért el. Ugyancsak a teljes gabonamennyiséggel részt vehet a későbbiekben bemutatásra kerülő intervenció rendszerben.

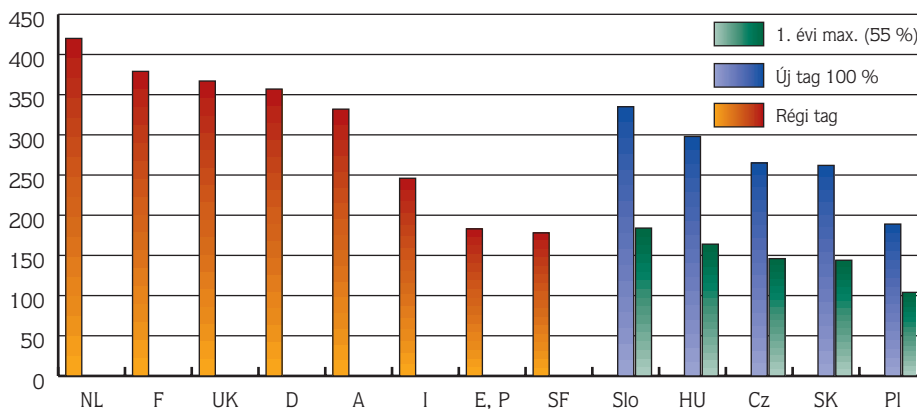
A 2002 decemberében lezárt csatlakozási tárgyalásokon született megállapodás értelmében a csatlakozás évétől (2004) kezdődően Magyarország összesen *3 487 792 hektár* területen lesz területalapú támogatásra jogosult. Az egy hektárra jutó támogatás a csatlakozási szerződésben foglalt átmeneti időszak alatt a következőképpen alakul: az EU az első évben a jogszabály szerint járó támogatás 25 százalékát, a másodikban 30, a harmadikban 35 százalékát, a negyedik évtől évi 10 százalékkal növekvő mértékben adja az új tagországok termelőinek. Ezt saját (nemzeti) költségvetésből minden évben kiegészíthetjük 30 százalékkal, így a csatlakozástól számított hat év alatt érjük el a jelenlegi 15 tagország termelőinek járó szintet (1. táblázat).

Ez „forintosítva” azt jelenti, hogy 2004-ben Magyarországon a GOFR-növények termelői hektáronként hozzávetőleg 40 ezer, 2005-ben 44 ezer, 2006-ban pedig 47 500 forint vissza nem térítendő támogatásban részesülnek. Ugyanekkora támogatás jár a pihentetett területekre is. A fehérjenövényeket termesztők hektáronkénti támogatása az előbbi értékeknél 15 százalékkal magasabb összegű.

Tekintettel arra, hogy az egy hektárra jutó támogatás összege függ a már említett múltbeli történelmi átlaghozamtól, a támogatás 100 százalékos összege már az e támogatási formában részesülő jelenlegi EU-tagországokban is nagy változatosságot mutat. A 2. táblázat és az 1. ábra ezeket

az összehasonlító adatokat mutatja be. Az adatokból jól látható például, hogy 100 százalékos támogatási szinten Portugália (P) 2004-ben szinte ugyanakkora hektáronkénti támogatásban részesül, mint a magyar termelők 55 százalékos szinten ugyanebben az évben. 2005-től pedig a hektáronkénti támogatás nemzeti forrásból kiegészített összege hazánkban meghaladhatja több jelenlegi uniós tagállam támogatási szintjét. (A támogatás hektáronkénti forintösszegének kiszámításához a táblázatban szereplő,

1. ábra Területalapú támogatások (euró/hektár)

euróban megadott összeget meg kell szorozni az aktuális forint/euró árfolyammal.)

Fontos még megemlíteni, hogy a területalapú támogatás egy úgynevezett *támogatási kvóta rendszerben* működik. A bázisterület és a hektáronkénti támogatási összeg szorzata adja a Magyarországon területalapú támogatásra maximálisan felhasználható keretösszeget. Ez az összeg osztható szét arányosan a támogatásra bejelentett területek között. Amennyiben a támogatási igény (beleértve a területpihentetésben részt vevő területeket is) országos szinten meghaladja a bázisterületet, az egy hektárra jutó támogatás összege a túllépés arányában mindenki számára arányosan csökken (*arányos*

visszaosztás). Mivel azonban a bázisterület több év tényleges termőterületének átlagából lett meghatározva, illetve nem minden terület jogosult területalapú támogatásra, jelentős bázisterület-túllépéssel nem számolunk. Hangsúlyozni kell tehát, hogy a GOFR-ágazatban semmiféle termelési korlát nincs. Támogatásra is igényt tarthat minden termelő, aki a következőkben részletezett jogosult területeken GOFR-növényeket termeszt.

1.6. Területalapú támogatásra jogosult területek

A területalapú támogatás nem minden szántóterületre jár, és a termesztéstechnológia terén is be kell tartani bizonyos előírásokat.

2. táblázat Az 1 hektárra jutó támogatások alakulása a GOFR-ágazatban az átmeneti időszak választott éveiben

	Regionális átlaghozam (t/ha)	2004 ^a euró/ha	2006 ^b euró/ha	2009 ^c euró/ha	2010 ^d euró/ha
Belgium	6,24	393	393	412	412
Dánia	5,22	329	329	345	345
Németország ¹	5,66	357	357	374	374
Franciaország	6,02	379	379	397	397
Írország	6,08	383	383	401	401
Olaszország	3,90	246	246	257	257
Luxemburg	4,26	268	268	281	281
Hollandia	6,66	420	420	440	440
Ausztria	5,27	332	332	348	348
Svédország	4,02	253	253	265	265
Egyesült Királyság	5,83	367	367	385	385
Görögország	3,39	214	214	224	224
Spanyolország	2,90	183	183	191	191
Portugália	2,90	183	183	191	191
Finnország	2,82	178	178	186	186
Magyarország	4,73	164	194	281	312
Lengyelország	3,00	104	123	178	198
Szlovákia	4,06	141	166	241	268
Csehország	4,20	145	172	249	277
Szlovénia	5,27	183	216	313	348
Lettország	2,50	87	103	148	165
Észtország	2,40	83	98	143	158
Litvánia	2,70	94	110	160	178
Málta	2,02	70	83	120	133
Ciprus	2,30	80	94	137	152

- a) A 2004-es évre az EU-15 országaira a támogatási szint 100%-át, az újonnan csatlakozó 10 ország esetében pedig a nemzeti kiegészítéssel együtt adható max. 55%-ot vettük figyelembe.
- b) A 2006-es évre az EU-15 országaira a támogatási szint 100%-át, az újonnan csatlakozó 10 ország esetében pedig a nemzeti kiegészítéssel együtt adható max. 65%-ot vettük figyelembe.
- c) A 2009-es évre az EU-15 országaira a támogatási szint 100%-át, az újonnan csatlakozó 10 ország esetében pedig a nemzeti kiegészítéssel együtt adható max. 90%-ot vettük figyelembe.
- d) A 2010-es évre az újonnan csatlakozóknál az uniós támogatás (70%) és a maximális nemzeti kiegészítés összege eléri a közvetlen kifizetési szint 100%-át.

A 2004-es és 2006-os évekre a 63 euró/t támogatási alappal számolva, 2009-re és 2010-re a KAP félidős értékelése által tervezett 66 euró/t alapösszeggel. A táblázatban vastagon szedve azok a tagállami támogatási összegek, amelyek alacsonyabbak Magyarországon adott időszakban, 1 hektárra jutó támogatásánál (pl. ide fog tartozni Szlovénia kivételével minden újonnan csatlakozott ország, 2006-ban ezeken kívül már Portugália, Finnország és Spanyolország is, 2009-ben pedig mindezek felül Görögország, Olaszország, Luxemburg és Svédország).

Támogatás kizárólag azokra a területekre fizethető ki:

- amelyek egy adott időpontban (Magyarország esetében a csatlakozási szerződés szerint 2000. december 31-i időpontot figyelembe véve) szántóföldi művelés alatt álltak (úgynevezett jogosult területek)²;
- amelyek a tagállam által éghajlati és mezőgazdasági szempontból szántóföldi növények termesztésére alkalmasnak nyilvánított régióban helyezkednek el;
- amelyek a helyi előírásoknak megfelelően teljesen bevetettek;
- amelyeken a növényállományt legalább a – rendes növekedési feltételek mellett (olajnövények, fehérjetartalmú növények, olajlen és durumbúza esetén a kérdéses gazdasági évet megelőző június 30-ig) – virágzás kezdetéig fenntartják;
- ahol a kérelem által lefedett összes terület legalább 0,3 hektár;
- amelyre egy gazdasági évben csak egy kérelmet adnak be;
- amelyeken a termelő az aratást megelőzően legkésőbb május 31-ig elvégezte a vetést.

A szabályozási rendszer lényegének megértéséhez fontos megjegyezni, hogy gabona,

olaj-, fehérje- és rostonövények termesztésére van lehetőség a területalapú támogatásra nem jogosult területeken is (ilyen eset fordulhat elő például, ha a magas támogatás reményében a termelők új, 2000. december 31-ei időpontban nem szántóföldi növénytermesztés céljára hasznosított területeket vonnak hasznosítás alá). Ebben az esetben azonban a gazdálkodó nem igényelhet területalapú támogatást. Amennyiben ennek ellenére mégis igényel, úgy a jogosult területeire vonatkozó területalapú támogatás részleges vagy teljes elvesztését kockáztatja.

1.7. Területpihentetés

1.7.1. Kötelező területpihentetés

A területalapú támogatásra való jogosultság alapfeltétele, hogy a gazdák a termőterület egy részét minden évben *pihentessék* (ez a kötelezettség nem vonatkozik az úgynevezett egyszerűsített rendszerben részt vevő gazdákra).

A kötelezően pihentetett terület nagyságát a 2006–2007. gazdasági év végéig bezárólag az EU előre meghirdette, mértéke támogatási kérelmenként a területalapú támogatásra bejelentett GOFR-szántóte-

² A szántóföldi művelés szempontjából nem a földhivatali nyilvántartásban szereplő művelési ág a döntő, hanem a tényleges művelési módja. A jogosultság megállapítása bevallásos alapon történik. Ellenőrzésének számos kifinomult módszere létezik, ilyen például a növényborítottság (akár egy múltbéli időpontra vonatkozóan is!) légifényképek alapján történő ellenőrzése.

rület *10 százalék*a. A pihentetett területek nem használhatók mezőgazdasági termelésre (kivéve a nem élelmiszer és nem takarmányozás céljára termesztett növények), illetve szántóföldi növények termesztésével összeegyeztethetetlen bármely hasznot hozó célra (például parkoló vagy golfpálya).

A pihentetett területre *speciális* – az Európai Unióban egységes – *szabályok* érvényesek, mint például a pihentetett terület nagyságára vonatkozó (minimum 0,3 hektár és legalább 20 méter széles), vagy a pihentetés időtartamát meghatározó (január 15. és augusztus 31. között), amelyektől a tagállam csak alapos indokok esetén térhet el. A felsorolt kötelezettségeken kívül a tagállamoknak megfelelő *környezetvédelmi intézkedéseket* kell hozniuk a pihentetett területek fenntartására vonatkozóan. A „nem termelés” miatti jövedelemkiesés pótlására az EU *területpihentetési támogatást* fizet, amelynek hektáronkénti összege megegyezik a termelésért járó területalapú támogatás összegével.

1.7.2. Önkéntes területpihentetés

Az EU lehetőséget biztosít arra, hogy a kötelező területpihentetésen felül – a vetésterület meghatározott százalékáig – önkéntes alapon további területet is kivonjanak a termelésből. Ilyen esetekben ezekre a kötelezőn felül vállalt pihentetett terüle-

tekre is jár a terület-pihentetési támogatás teljes összege. A kötelezőn felül önkéntesen pihentethető terület nagysága jelenleg a támogatásra bejelentett vetésterület *legalább 10 százalék*a, maximumát pedig a tagállamok maguk állapíthatják meg.

1.7.3. Többéves területpihentetés

A tagállamok a területpihentetési támogatást egy legfeljebb 5 gazdasági évig tartó időszakra többéves alapon is biztosíthatják. A termelő ebben az esetben is jogosult a területpihentetési támogatás teljes összegére.

1.7.4. Pihentetett területeken folytatható mezőgazdasági termelés

A szabályozás lehetőséget biztosít a pihentetett területeken folytatott, *nem élelmiszeripari és nem takarmányozási célú* növénytermesztésre. Ilyen növények például az olajrepce, a napraforgó, a szójabab, amennyiben azokat biodízel és kenőolajok gyártására használják fel. Alapvető kikötés, hogy az ilyen területeken termelt növények nem használhatók fel emberi fogyasztásra vagy állatok takarmányozására. A területpihentetési támogatásra a termelő ilyenkor csak abban az esetben tarthat igényt, ha szerződést kötött a feldolgozóval a termény ipari célú felhasználásáról.

Amennyiben a termelők a pihentetett területen – biomassza-termelés céljából –

élő növényeket telepítenek, költségeik maximum 50 százalékának mértékéig a tag-államok (nemzeti költségvetési forrásból) támogatást nyújthatnak.

1.8. Durumbúza-termesztési kiegészítő támogatás

Az EU külön intézkedéseket alkalmaz a durumbúza esetében. Az úgynevezett *hagyományos durumbúza-termesztő területeken* – az előbbieken felvázolt területalapú támogatáson felül – hektáronként további kiegészítő támogatást fizet, valamint a hagyományos régiókon kívüli durumbúza-termesztő, úgynevezett *nem hagyományos területeken* is kiegészíti az alaptámogatás összegét, a hagyományosnál alacsonyabb összeggel. Ezek a támogatások azonban csak egyes durumbúza-termesztő tagországokra (azokon belül is csak bizonyos régiókra) meghatározott maximális területnagyságig járnak. Magyarország a csatlakozási tárgyalásokon elérte, hogy mindkét jogcímen részesül támogatásban, a 3. táblázatban szereplő feltételek szerint (30 százalékos nemzeti kiegészítéssel számolva).

A durumbúza támogatási jogosultság biztosítása céljából a területalapú támogatási kérelmeken szereplő feltételek mellett további követelményeknek kell megfelelni: a

66/402 EKG tanácsi irányelvnek megfelelően fémzárolt vetőmagot használtak; az előírt minimális vetőmagmennyiség elvetése (később határozzák meg).

A tagországi kvóta maximálisan támogatható területnagyságot jelent. A támogatást nem osztják le termelőkre. Amennyiben a támogatható területnagyságot túligénylik, arányos visszaosztás alapján csökken az egy hektárra jutó támogatási összeg.

1.9. A rostnövények támogatási rendszere

A rostkenderre és a rostlenre az Európai Unióban kétféle támogatás vehető igénybe:

- termelőknek juttatott területalapú (hektáronkénti) támogatás;
- feldolgozóknak juttatott feldolgozott kóró, azaz rost utáni (tonnánkénti) támogatás.

1.9.1. A rostnövények területalapú támogatása

A rostlen és a rostkender a szántóföldi növények támogatási rendszerének részét képezi a 2001–2002-es gazdasági évtől. Ez azt jelenti, hogy e két növény termelői is részesülhetnek a már felvázolt területalapú támogatásból. A támogatás alapelvei (így hektáronkénti összege is) megegyeznek a többi szántóföldi növényre vonatkozókkal, azzal a kiegészí-

3. táblázat

Magyarországon maximálisan támogatható durumbúza-termő terület		Kiegészítő támogatás hektáronkénti összege (forint) ³			
		Támogatás 100%-a (mai EU-tagországok)	Magyarországon		
			2004-ben	2005-ben	2006-ban
Hagyományos durumtermesztő régió*	2500 ha	84 500	46 500	50 700	55 000
Nem hagyományos durumtermesztő régió**	4305 ha	34 000	18 700	20 500	22 000

* A hagyományos régiók pontos behatárolásáról még nincs döntés, de az EU felé már átadott magyar információk szerint várhatóan a következő területekre fog kiterjedni: Dél-Dunántúl, Mezőföld, Dél-Dunamenti síkság, Közép-Alföld, Berettyó-Körös-Maros vidéke, Győri medence, Hajdúság

** Hagyományosan kívüli durumbúza-termelő régiók

téssel, hogy a támogatási jogosultság elnyeréséhez a termelőnek rendelkeznie kell egy feldolgozóval kötött *termeltetési szerződéssel*, a rostonóvennyel bevetett területre vonatkozóan.

1.9.2. Kenderrost és/vagy lenrost után járó támogatás

A rostgyártás támogatása nem eleme a szántóföldi növények piaci rendtartásának, azonban bizonyos tekintetben (termeltetési szerződés) összefügg a területalapú támogatással. A rost után járó támogatást az elsődleges feldolgozóknak fizeti az Európai Unió.

A támogatási rendszer lényeges elemei a következők:

- Az EU maximum garantált mennyiséget határozott meg hosszú lenrostra (75 250 tonna) és rövid kender- és lenrostra (135 900 tonna), amelyek az egyes tagországok között oszlanak meg. Magyarország

a csatlakozási tárgyalások eredményeképpen 2061 tonna kendertermelési támogatási garantált mennyiséget ért el. Lenrostra – termelés hiányában – támogatási kvótát nem kaptunk.

- A támogatás a megtermelt, majd feldolgozott kenderrost és lenrost után, tonnánként jár. A támogatás mértéke a 2001–2002-es gazdasági évben hosszú rostú lenre 100 euró/tonna, rövid rostú kenderre és lenre 90 euró/tonna (ha 7,5 százaléknál nem tartalmaz több szennyeződést és idegen anyagot).
- A támogatás közvetlenül az elsődleges feldolgozóknak jár, miután az benyújtotta kérelmét.

A támogatásra való jogosultság lényeges feltétele a *termelővel kötött szerződés* len-, illetve kenderkőrő megvásárlására vonatkozóan. Ilyen szerződés hiányában az elsődleges feldolgozó nem juthat támogatáshoz.

Természetesen az elsődleges feldolgozó maga a termelő is lehet, ebben az esetben a szerződés egy kötelezettségvállalással helyettesíthető, amelyben a termelő kötelezettséget vállal arra, hogy saját maga dolgozza fel a kender-, illetve lenkórót.

Rostlen és -kender termesztése esetén a területalapú *támogatási jogosultság feltétele*:

- a feldolgozóval kötött termeltetési szerződés (illetve kötelezettségvállalás) egy példányának benyújtása;
- jogszabályban rögzített vetőmagfajta használata;
- fémzárolt vetőmag használata (a vetőmag származását igazoló hivatalos dokumentumot mellékelni kell a kérelemhez);
- a támogatási kérelemhez mellékelni kell az összes információt a kenderrel bevetett területek megfelelő azonosításához;
- mellékelni kell az összes információt a kenderrel bevetett területeken használt vetőmagmennyiségről (kg/ha).

A tagállam a rostkender-termesztési gyakorlatának megfelelően meghatározhatja a hektáronkénti minimális vetőmag-felhasználási arányt.

1.10. Ellenőrzések

A közösségi jogszabályok előírják, hogy a beérkezett kérelmeket részletes ellenőrzésnek kell alávetni. Az előírások betartását szigorúan ellenőrzik, azok be nem tartá-

sa büntető intézkedéseket von maga után. A támogatások ellenőrzésének alapja az *Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer* (IIER). Ez a bonyolult, több adatbázist tartalmazó számítógépes rendszer alkalmas arra, hogy – több évre visszamenőleg – nyilvántartsa többek között a támogatásokat igénylő piaci szereplőket (gazdaregiszter), a támogatási kérelmeket, a mezőgazdasági parcellákat, valamint a kifizetett támogatási összegeket. Az egyes adatbázisok összevetésével (integrált ellenőrző rendszer) több visszaélés már a támogatási kérelmek számítógépes rögzítésekor, automatikusan kiszűrhető.

Az *ellenőrzés típusát* tekintve két csoportra osztható:

- Az *adminisztratív ellenőrzés* során a benyújtott formanyomtatvány kitöltésének helyességét és teljességét vizsgálják, majd számítógépes feldolgozás után jogszabályban előírt, adatbázis szintű keresztellenőrzések elvégzésével a jogosulatlan, illetve a túligényléseket szűrik ki.
- *Fizikai ellenőrzésre* kerül a benyújtott kérelmek legalább 5 százaléka. Ez történhet a helyszínen, bejárással. A kifizető ügynökség alkalmazottai megvizsgálják, hogy a benyújtott kérelem adattartalma a valóságnak megfelel-e, azaz adott földterület nagysága a bevallott területével megegyezik-e, és azon a formanyomtatványon feltüntetett növény van-e elvetve.

A fizikai ellenőrzés másik módja a *távérzékelés* útján történő ellenőrzés (erről, valamint a mezőgazdasági parcella-azonosító rendszerről bővebben lásd *Apagyí Géza – Horváth Gábor – Dr. Mihály Szabolcs: Földtulajdon, földvédelem, földnyilvántartás*, Európai Füzetek 30.). Ennek során műholdas- és légifelvételek segítségével a megművelt parcellák méretét és az elvetett növényfajt vizsgálják, azt a bevallott területnagysággal összehasonlítják. Amennyiben eltérést észlelnek, az eltérésről helyszíni bejárással is meggyőződnek. Néhány növényfaj természetére (például durumbúza, repce, napraforgó, kender stb.) vonatkozóan a jogszabály a minőségre, a felhasználható vetőmag mennyiségére, illetve a fajtahasználatra vonatkozóan részletes előírást tartalmaz. Az ezektől való eltérés is szankciókat von maga után.

2. A gabonafélék intervenciósi rendszere

Az intervenció a piaci zavar elhárítása érdekében alkalmazott *piacszabályozási mechanizmus*. Az Európai Unióban gabonaintervencióra az intervenciósi időszakon belül abban az esetben kerül sor, ha a szabadpiaci terményforgalomban a *piaci ár az intervenciósi alapárnál alacsonyabb szintre süllyed*. Ebben az esetben az EU kötelezettséget vállal arra, hogy az intervenciósi időszakon belül fel-

ajánlott, az unió tagállamaiban megtermelt és felajánlható növények körébe tartozó, a minimális mennyiségi és minőségi előírásoknak megfelelő gabona teljes mennyiségét, intervenciósi áron, bármely árutulajdonostól felvásárolja.

2.1. Az intervenciósi felvásárlás legfontosabb jellemzői

2.1.1. Intervencióra felajánlható gabonanövények köre

Az Európai Unióban intervencióra búzát, durumbúzát, kukoricát, árpát, rozsot és cirkot lehet felajánlani.

2.1.2. Ki ajánlhat fel gabonát intervencióra?

Az intervenciósi felvásárlás szektorsemleges, azaz intervencióra bármely gabonatulajdonos (a továbbiakban: felajánló) felajánlhatja gabonáját (termelő, szövetkezet, kereskedő és feldolgozó stb. egyaránt).

2.1.3. Az intervenciósi felvásárlás időszaka

Az Európai Unióban háromféle gabona-intervenciósi időszak van. Magyarországon az uniós tagság időpontjától a gabonaintervenció a *november 1. és május 31.* közötti időszakra fog esni. Az intervenciósi időszakon belül intervencióra gabonát felajánlani bármikor,

**4. táblázat Az intervenciós gabonafélékkel szemben támasztott minimális minőségi előírások
(A Bizottság 2000. április 19-ei 824/2000 EK rendelete alapján)**

	Durum- búza	Étkezési búza	Rozs	Árpa	Kukorica	Cirok
A. Maximális nedvességtartalom	14,5%	14,5%	14,5%	14,5%	14,5%	14,5%
B. A kifogástalan minőségű alapvető gabonákon kívüli anyagok maximális mennyisége:	12%	12%	12%	12%	12%	12%
1. Törött szemek	6%	5%	5%	5%	10%	10%
2. Szemekből álló szennyeződések (a 3. pontban jelzettektől eltérőek), melyekből:	5%	7%	5%	12%	5%	5%
a) zsugorodott szemek					-	-
b) egyéb gabonafélék	3%			5%		
c) kártevők által károsított szemek						
d) elszíneződött csírájú szemek			-	-	-	-
e) a szárítás során túlhevült szemek	0,50%	0,50%	1,5%	3%	3%	3%
3. Foltos szemek és/vagy fuzárium által fertőzött szemek, melyekből:	5%	-	-	-	-	-
fuzárium által fertőzött szemek	1,5%	-	-	-	-	-
4 Csírázott szemek	4%	4%	4%	6%	6%	6%
5. Egyéb szennyeződések (Schwarzesatz), melyekből:	3%	3%	3%	3%	3%	3%
a) idegen magvak (káros, egyéb)	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%
b) károsodott szemek (spontán melegedés vagy szárítás során túlzott melegítés által, egyéb)	0,05%	0,05%				
c) idegen anyagok						
d) pelyva						
e) anyarozs	0,05%	0,05%	0,05%	-	-	-
f) romlott szemek			-	-	-	-
g) elpusztul rovarok és rovarok darabjai						
C. Az egészben vagy részben foltos szemek maximális százaléka	27%	-	-	-	-	-
D. Maximális tannin tartalom*	-	-	-	-	-	1%
E. Minimum fajsúly (kg/hl)	78	73	70	62	-	-
F. Minimum fehérje tartalom*:						
2000/2001 gazdasági év	11,5%	10%	-	-	-	-
2001/2002 gazdasági év	11,5%	10,3%	-	-	-	-
2002/2003-tól	11,5%	10,5%				
G. Hagberg esésszám (másodperc)	220	220	120			
H. Minimum Zeleny index (ml)	-	22	-	-	-	-

* Szárazanyag %-ában.

automatikusan lehet, függetlenül a piaci áraktól. Amennyiben a szabad piacon a gabona tulajdonosa az intervenció áránál magasabb árat tud elérni, természetesen ott fogja értékesíteni gabonáját, és az intervenció felajánlás lehetőségét csak utoljára hagyja. Mivel az intervenció gabona vételárát az átvételtől számított 30–35. nap között ki kell fizetni, a rendszer életbeléptetése várhatóan a szabad piacon is jótékony hatású lesz a fizetési fegyelemre.

2.1.4. Az intervenció felvásárlásra vonatkozó mennyiségi előírások

Az Európai Unióban a felajánlható gabona (búza, árpa, kukorica, rozs és cirok) minimális mennyisége *80 tonna* (gabonafélénként),

durumbúza esetén *10 tonna*, de a tagállamok ennél magasabb minimum mennyiséget is meghatározhatnak (nincs felső korlát). A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az előbbi mennyiségeknél kevesebbet termelők intervencióra közvetlenül nem tudnak gabonát felajánlani, ehhez vagy szövetkezniük kell, vagy kereskedőkön és feldolgozókon keresztül kapcsolódnak a számukra így közvetetten védelmet nyújtó rendszerhez.

2.1.5. Az intervenció felvásárlásra vonatkozó minőségi előírások

Az intervencióra vonatkozó minőségi követelményeket az Európai Tanács írja elő, amelyek általánosságban a következőképpen foglalhatók össze:

- Az intervencióra történő befogadás érdekében a gabonátételeknek épnek, egészségesnek és forgalmazható minőségűnek kell lenniük.
- Akkor tekinthetők egészségesnek, megfelelő és forgalmazható minőségűnek, ha a kérdéses gabonára jellemző színűek, idegen szagtól és élő kártevőktől (fejlődésük bármely szakaszában/atkákat is beleértve) mentesek, s megfelelnek a 4. táblázatban meghatározott minimum minőségi követelményeknek, továbbá ha radioaktívítási szintjük nem haladja meg a közösségi rendeletekben előírt megengedett maximális szintet.

A gabonafélék minőségére vonatkozó előírások alapján nagy bizonyossággal állíthatjuk, hogy a szélsőséges évektől eltekintve a magyar gabonatermesztőknek nem fog gondot okozni a minimális intervenció minőségi előírások teljesítése.

Az intervenció átvételénél alkalmazott szabály szerint a felvásárláskor – a minőség függvényében – áremelés vagy árcsökkentés (a minőség miatti összes levonás nem haladhatja meg az intervenció felvásárlási ár 5 százalékát) alkalmazható.

2.1.6. Az intervenció ár

Jelenleg az intervenció ár az egyetlen hatósági ár az unió belül, amely a GATT-egyezmény (1992) után is fennmaradt. Az intervenció árszintet az *Európai Tanács* több évre előre olyan szinten *határozta meg*, amely a piac normális működését nem zavarja, alkalmazására csak rendkívüli piaci helyzetben kerül sor, ugyanakkor garantálja a felajánlók jövedelemszintjét. Az intervenció ár az intervenció időszakban az EU egész területére nézve érvényes. Jelenleg az intervenció ár minden intervenció gabonafélére egységesen *101,31 euró/tonna* (hosszátvétel 24 800 forint).

Általános szabály az árat illetően, hogy az intervenció gabonáért a felvásárláskor érvényes intervenció ár fizetik ki, amely az intervenció alapár havi növekményekkel megnövelt összegével egyenlő (az intervenció ár jelenleg havi 0,9 euróval nő). Előfordulhat az az eset is, hogy a felajánlás és a tényleges beszállítás időpontjában érvényes ár eltér egymástól, ilyenkor a termék felajánlójának a magasabb árat fizetik ki.

2.1.7. Intervenció pontok

Az intervenció pontok olyan kijelölt földrajzi pontok, amelyeket az EU *viszonyítási pontként* használ a szállítási költségek meghatározásánál, illetve visszatérítésénél. Az erre vonatkozó jogszabály szerint a legközelebbi intervenció központig az intervencióra felajánlott gabona szállítási költségeit a felajánló köteles fizetni. Amennyiben a tényleges szállítási távolság ezt a távolságot meghaladja (például a felajánlott gabonát csak egy távolabbi intervenció raktár tudja fogadni), a szállítási többletköltséget az EU a felajánló részére megtéríti. Fordított esetben – tehát amikor a szállítási távolság kevesebb, mint a felajánló telephelye és a legközelebbi

4 Ilyen kérdés például a közraktáraknak az intervenció felvásárlásban betölthető szerepe, tekintettel arra, hogy az Európai Unióban nem működik a magyarországihoz hasonló közraktározási rendszer. Hasonlóan tisztázást igényel a csatlakozást megelőzően az államilag felvásárolt, az Európai Unió által intervenció készletként átvett „szokásos” készletek pontos értelmezése.

intervenciós pont közötti távolság (például a felajánló saját raktára is intervenciós raktár, így szállításra nincs szükség) – az intervenciós árból levonják a szállítással megtakarított pénzösszeget.

2.1.8. Intervenciós felvásárlás

Az intervenciós felvásárlás lebonyolításának felelőse Magyarországon a *kifizető ügynökség* lesz. A részletes eljárásrend kialakítása jelenleg folyamatban van. A technikai részletekről az Európai Unióval számos ponton egyeztetés szükséges⁴.

A gabona tulajdonosa eladási szándékát a kifizető ügynökséghez nyújtja be, egy erre a célra rendszeresített *formanyomtatványon*. A minimális minőségi követelmények teljesítéséért a felajánló a felelős, de lehetőség van arra, hogy a beszállítás megkezdése előtt az intervencióra felajánlott tételt *előre bevizsgálta*. A felajánló köteles a raktárba való beszállítást a felajánlást követő negyedik hónap végéig, de legkésőbb július 31-ig befejezni. Május 31-én tehát az intervenciós időszak szempontjából a felajánlás határideje jár le, a tényleges beszállításra további két hónap áll a felajánló rendelkezésére.

Az intervenciós felvásárlásnak meghatározott *fizetési szabályai* vannak. Az intervenciós ügynökségnek az átvétel időpontjától számított 30–35. nap között kell a megvásárolt gabona ellenértékét kifizetni.

2.1.9. Raktározás

Az uniós szabályozás lehetőséget nyújt arra, hogy az intervencióra felajánlott gabonát a felsorolt módon tárolják:

- állami tulajdonban lévő telephelyen;
- magántulajdonban lévő telephelyen;
- saját gazdaságban történő tárolás.

A tagállam dönti el mely raktározási mód(oka)t alkalmazza, ez leginkább a nemzeti sajátosságoktól függ. A raktározás alapvető követelménye, hogy az intervenciós készleteket az egyéb gabonakészletektől *elkülönítetten* kell kezelni, és *külön jelzéssel* kell ellátni.

Az intervenciós készletek nyilvántartását és ellenőrzését az Európai Unióban szigorú szabályokhoz kötik.

A tagállamnak, illetve a kifizető ügynökséggel szerződésben álló raktártulajdonosnak kötelessége a betárolt intervenciós készlet betárolás előtt megállapított *minőségét és mennyiségét megőrizni*. A mennyiségben (legfeljebb 5 százalékos eltérés), valamint a minőségben bekövetkező veszteségek a raktártulajdonost terhelik.

A raktártulajdonos köteles *számítógépes készletnyilvántartást* vezetni, amelyben rendszeresen fel kell tüntetnie a készletmozgásokat; a nyilvántartásnak minden esetben hozzáférhetőnek kell lennie a tagállam megbízott munkatársai, valamint az Európai Bizottság tagjai és meghatalmazottjai szá-

mára. A tagállamnak a raktározás teljes ideje alatt figyelemmel kell kísérnie a betárolt gabonát.

Az EU kétféle ellenőrzést ír elő az intervenció készletekre és raktárakra vonatkozóan:

- *éves kötelező* ellenőrzés, amely során a tagállamnak legalább évente egyszer minden – intervenció készletet tároló – raktárt ellenőriznie kell;
- *szabálytalan időközönként* végzett ellenőrzések, ami az intervenció raktárak helyszíni ellenőrzését jelenti, gyakoriságáról – a közösségi jogszabályokban lefektetett keretek között – a tagállam dönt.

A tárolás alatt felmerülő összes költség a raktártulajdonost terheli, de azok fedezésére az unió *tárolási normatívát* fizet a raktárakban ténylegesen tárolt gabona mennyisége után. A tárolási normatívát minden tagállam egységesen megkapja. Lehetőség van arra, hogy a tagállam az uniós támogatási normatívánál nagyobb tárolási támogatást adjon, azonban ebben az esetben a különbözetet a tagállamnak kell fedeznie. A támogatást a betárolás napjától a kitárolás napjáig havonta fizetik ki a raktáraknak.

Magyarország is folyamatosan készül az Európai Unió gabonaintervenció rendszerének működtetésére. Ennek egyik lépése volt a magyarországi *gabonatárolók regiszterének* elkészítése. Az önkéntes alapon történő

bejelentkezés eredményeképpen a raktárak bekerülnek egy *országos adatbázisba*. A jövőben az intervenció raktározásban részt vevő raktárak ebből az adatbázisból kerülnek kiválasztásra. A bizonyos feltételeknek megfelelő gabonaraktárak 2003. évben *fejlesztési támogatásban* is részesülhetnek, lehetőséget kapva ezáltal, hogy EU-tagságunk idejére megfelelően felkészülve és esélyesen pályázzanak a biztos jövedelmet nyújtó intervenció raktározásra. Az adatbázisba folyamatosan lehet jelentkezni az *Agrárintervenció Központban* (Budapest V., Alkotmány u. 29. Telefon: 06-1-374-3600 vagy 06-1-475-2100; www.aik.hu).

2.2. Az intervenció gabonakészletek értékesítése

Az Európai Unióban az intervenció gabonakészletek értékesítése során a közösségi illetőségű vásárlók között semmilyen hátrányos megkülönböztetés nem alkalmazható, ezért az értékesítés *pályázati úton* történik. A pályázatok minden esetben *biztosíték* (általában bankgarancia) letételéhez kötöttek. A pályázat benyújtását és a biztosíték letételét követően nincs mód a pályázat visszavonására vagy módosítására. A biztosíték letételének hiányában a pályázatot érvénytelennek kell tekinteni, a biztosítékot abban az esetben kapja vissza a pályázó, ha nem nyeri el a pályázatot, vagy sike-

res pályázat esetén az előírt határidőn belül kifizeti a gabona vételárát. A pályázatok kiírásáról az *EU Gabona Irányító Bizottsága* dönt, ezeket az információkat rendelet formájában adják ki, és az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában teszik közzé.

Az intervenció készletek értékesítésének két formája létezik:

- intervenció készletek értékesítése a *belső piacon* (az unión belül);
- intervenció készletek *külpia*ci értékesítése (az EU-tagországokon kívüli exportra).

Az intervenció készletek *belső piacon* történő értékesítésére csak akkor kerül sor, ha nem áll fenn a piaci árak túlzott leszorításának veszélye, illetve a belpiaci árak aránytalanul magasak. A sikeres pályázatokban az *ajánlati ár*nak meg kell egyeznie legalább a tárolás helye szerinti legközelebbi piacon regisztrált árral, de semmilyen esetben sem lehet alacsonyabb a pályázat benyújtásának zárónapján érvényes intervenció áránál. A pályázat csak megfelelő *biztosíték* letétele esetén érvényes, amelyet jelenleg a tagállamok 5 és 10 euró/tonna (hozzávetőleg 1250–2500 forint/tonna) között állapítanak meg.

Az intervenció készletek *külpia*ci értékesítése az export-pályázatához hasonló rendszerben történik. Itt azonban nem az exporttámogatás mértékére, hanem az intervenció gabona vételárára pályáznak a kereskedők. A pályázat kizárólag akkor

érvényes, ha ahhoz *exportengedélyt* csatolnak, az érintett rendeltetési helyre vonatkozó *export-visszatérítésre irányuló kérelemmel* együtt, ha 500 tonnánál nagyobb mennyiségre vonatkozik, valamint ha a pályázó leteszi az *első biztosítékot*, amely

jelenleg 5 euró/tonna (hozzávetőleg 1250 forint/tonna). Az első biztosíték felszabadítására akkor kerül sor, ha a pályázat sikertelen, vagy az eladási árat a pályázó időben kifizette és letette a második biztosíték 50 százalékát. A *második biztosíték* – amely az intervenció ár és a pályázatban szereplő ár különbsége, tehát tulajdonképpen az export-visszatérítés(támogatás) nagysága – első részének felszabadítására akkor kerül sor, ha a pályázó igazolja, hogy a gabona az EU vámterületét elhagyta, második részének

felszabadítására pedig akkor, ha a pályázó igazolja, hogy a gabona elérte a célszágot. A felvázolt biztosítékrendszerrel az Európai Unió azt kívánja elérni, hogy a belső piaci árnál olcsóbban megvásárolt intervenciók készletből származó gabona ne kerülhessen újra az EU belső piacára.

3. Export-import szabályozás

Az Európai Unió az agrártermékek külkereskedelmét (a gabonáét is) alapvetően az engedélyezéssel, export-visszatérítéssel vagy -adóval, vámokkal, kedvezményes kontingensekkel, kereskedelmi megállapodásokban rögzített kedvezmények nyújtásával és egyéb rendelkezésekkel szabályozza. Az engedélyköteles vagy támogatott termékekkel végzett külkereskedelmi tevékenység megkezdésének alapvető feltétele a kifizető ügynökségnél történő *előzetes regisztráció*, amelynek során a kereskedőt nyilvántartásba veszik, és saját regisztrációs számot kap.

3.1. Engedélyezési (regisztrációs) rendszer

Általános szabály, hogy a gabona közös piaci rendtartása alá tartozó termékek importja és exportja *engedélyköteles*. Az engedélyezés regisztrációs, illetve statisztikai célokat

szolgál, azonban nélküle export-import tevékenység nem végezhető.

Az export-import engedély iránti kérelmet az EU által jogszabályban rögzített szigorú szabályok szerint kell benyújtani. Az engedélyek kérelmezése minden esetben *biztosíték* – leggyakrabban alkalmazott forma a bankgarancia – letételéhez kötött, ennek hiányában engedélyeket nem adnak ki. Általános gyakorlat az Európai Unióban, hogy az engedélyeket az egyes tagállamokban működő kifizető ügynökségek bocsátják ki. Az előírt kötelezettségek teljesítése esetén a biztosítékot az igénylő visszakapja. A biztosíték részben vagy egészben elvész, ha az export-import ügyletet nem, vagy csak részben bonyolítják le. Az exportengedélyek gabonafélékre a kibocsátás után 4 hónapig, az importengedélyek 45, illetve 60 napig, illetve a kiadástól számított 4. hónap végéig érvényesek.

3.2. Export-visszatérítés

Az Európai Unióban a külkereskedelem befolyásolására az export-visszatérítés, vagy nagyon ritkán az exportadó rendszerét alkalmazzák. Az export-visszatérítés a magasabb belpiaci és az alacsonyabb világpiaci árak különbségének kompenzációja.

Az export-visszatérítésre vonatkozó jogosultság feltétele, hogy az engedély tulajdonosa a rendeletben előírt követelményeket

betartsa. A visszatérítés *nem automatikusan* jár; azt akkor is igényelni kell, ha a jogosultság fennáll.

Az export-visszatérítés *mértékét* a belpiaci ár és a világpiaci ár közötti különbségen kívül más tényezők is befolyásolják: az unión belüli ellátás biztonsága, az unió piacán a jelentős áringadozások elkerülése, a Közösségen belül és a más exportáló országokban uralkodó árviszonyok, a szállítás költségei, valamint a WTO-val (Világkereskedelmi Szervezet) szemben vállalt kötelezettségek. Az export-visszatérítés mértékéről az EU Gabona Irányító Bizottsága *hetente* dönt.

Lehetőség van arra, hogy az exportőr a kiszállítás napján érvényes visszatérítést igényelje, vagy a kérelmezés időpontjában érvényes rátát rögzítse és kapja.

Az Európai Unióban mind a pályázat nélküli, mind a pályázatos (tender) export-visszatérítési forma létezik. A *pályázat nélküli* export-visszatérítéskor a minimum export-mennyiség nem lehet kevesebb 75 000 tonnánál, kivéve az ACP (afrikai, karib-tengeri és csendes-óceáni) országokba történő export esetén, amikor a minimum mennyiség 20 000 tonna vagy 5 000 tonna, terméktől függően. A *pályázatos* export-visszatérítéskor az igényt benyújtó meghatározott mennyiséggel pályázik egy általa elfogadható visszatérítés összegére. A tagállamok a pályázatokról készült listát – az exportőrök

megnevezése nélkül – Brüsszelbe továbbítják, ahol a Gabona Irányító Bizottság dönt a visszatérítésről.

Az EU gabonapiaci szabályozása lehetőséget biztosít *exportadó* kivetésére, amely alkalmazásával az uniónak módja nyílik arra, hogy a gabonakészletek nem kívánatos kiáramlását (exportját) szükség esetén visszaszorítsa. Az Európai Unió a gabonaexportot tehát még áruhiány esetén sem tiltja meg, „csupán” olyan mértékű kiegyenlítő befizetést ír elő az exportőrök számára, amely a gabonaexportot gazdaságtalanná teszi.

3.3. Import

A *változó importvámok* alkalmazását az Európai Bizottság 2001. november 9-től *eltörölte*, így a továbbiakban csak a vámtarifában évente meghatározott vámtételeket kell figyelembe venni. Az EU területére érkező áruk után előre meghirdetett vámot kell fizetni. Az importvámokat az unióban az *Európai Bizottság határozza meg*, különböző reprezentatív piacok és árak, valamint a WTO-ban vállalt kötelezettségek figyelembevételével. A vámok beszedése a vámhatóság feladata.

A kereskedelmi megállapodások eredményeként az EU külön rendeletekben *vámcsökkentést* és *vámmentességet*, valamint *vámkvótákat* (kedvezményes importkontingenseket) hirdethet meg. A kedvezmény

nyes vámkontingensek igénylésére vonatkozó kérelmeket a tagországok gyűjtik össze, továbbítják az EU illetékes szakmai bizottsága felé. A kontingensek elosztásáról Brüsszelben központilag döntenek, a tagállamok pedig értesítik a pályázókat a pályázat eredményéről. A kedvezményes vámkontingenseket vagy folyamatosan lehet igényelni a kontingens kimerüléséig, vagy pályáztatják. Az igényléshez biztosíték letétele helyezése szükséges, és minden esetben kötelező az importengedély kiváltása.

4. Agrárstatisztikai rendszer, információszolgáltatás

4.1. Agrárstatisztika

A statisztikai adatok legfőbb forrása az a számítógépes adatbázis, amely a terület-alapú támogatások hozzáféréséhez, kötelezően kitöltendő igénylőlapok alapján készül. A tagállam a kötelező adatokon kívül egyéb adatokat is kérhet. Az EU statisztikai adatgyűjtési rendszere szerint minden tagállam *köteles* évente a következő adatokat megadni azon gabonafélékre vonatkozóan, amelyekből az éves termés mennyiség az 50 000 tonnát meghaladta:

- vetésterület (1000 hektár);
- átlaghozam (kg/hektár);
- betakarított termés (1000 tonna).

A szabályozással *érintett gabonafélék*: búza; durumbúza; rozs; árpa; zab; szemes kukorica; egyéb gabona (őszi kétszeres, szemes cirok, tritikálé, köles, pohánka, kanáriköles-mag, tavaszi kétszeres, CCM, corn-cob-mix, azaz kukoricacső-zúzalék); rizs (kerek szemű, középhosszú szemű, hosszú szemű).

Az adatokat olyan statisztikai módszerekkel kell meghatározni, amelyek megfelelnek a jogszabályban rögzített minőségi, megbízhatósági követelményeknek, és objektív eredményt biztosítanak. A tagállamok kötelesek előzetes nemzeti adatokat szolgáltatni a vetésterületről, legkésőbb a betakarítás követő október 1-jéig. A végleges adatokat a betakarítás évét követő év április 1-jéig kell közölni. A nemzeti átlaghozamokról és terméstömegéről készült első becsléseket legkésőbb az aratást követő november 15-ig kell továbbítani. Az átlaghozamokra és terméstömegre vonatkozó előzetes adatokat legkésőbb az aratás évét követő február 1-jéig, a végleges adatokat pedig legkésőbb október 1-jéig kell biztosítani.

4.2. Piaci információk

A piaci információ gyűjtése, feldolgozása és terjesztése szükséges ahhoz, hogy szakmailag megalapozott, azonnali piaci vagy piacszabályozási döntéseket lehessen hozni. A piaci információk gyűjtése eltérő módon történhet a különböző tagállamokban, de

alapvető követelmény, hogy az adatok *representatívak* és *objektívak* legyenek. Ezeket az információkat rendszerint különböző állami vagy félállami szervezetek gyűjtik, dolgozzák fel és terjesztik.

Magyarországon az árinformációs rendszer működtetéséért az *Agrárgazdasági Kutató és Informatikai Intézet* (AKII), az operatív piaci információk szolgáltatásáért az *Agrárintervenció Központ* (AIK), a statisztikai adatok összegyűjtéséért és feldolgozásáért pedig a *Központi Statisztikai Hivatal* (KSH) felelős.

5. Más támogatási lehetőségek

Az eddigiekben felsorolt támogatások és piacsabályozási elemek a GOFR-növényekre vonatkozó termékpálya-szabályozás fő elemei. Az Európai Unió az ismertetett támogatások mellett számos, részben közösségi, részben tagállami költségvetési forrásból származó támogatás elnyerésére biztosít lehetőséget.

A *vidékfejlesztési intézkedések* – az Európai Unió szabályai alapján – az agrár-szerkezetátalakításra irányuló intézkedéseket is magukban foglalják. A vidékfejlesztési intézkedésekhez kapcsolódó támogatásokat szintén az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapból fizetik, de a piaci támo-

gatásoktól, illetve a közvetlen kifizetésektől eltérő szabályok szerint. A vidékfejlesztési támogatásoknál – ellentétben a közvetlen támogatásokkal – az EU-források mellett *tagállami hozzájárulást* (társfinanszírozást) és esetenként *kötelező gazdálkodói önrészt* Magyarországnak is biztosítania

kell. A támogatható intézkedések köre egyrészt az úgynevezett *kísérő intézkedésekből* áll: agrár-környezetvédelem, mezőgazdasági területek erdősítése, kedvezőtlen adottságú területek támogatása és korai nyugdíjazás. Az újonnan csatlakozó országok számára további *új intézkedéseket* is bevezetnek: a részben önellátó gazdaságoknak nyújtott támogatás, termelői-értékesítői szervezetek létrehozásának és működésük első öt évének támogatása, a környezet- és állatvédel-

mi, higiéniai, élelmiszer-biztonsági, valamint munkavédelmi előírásoknak való megfeleléshez szükséges beruházások támogatása, technológiaváltás támogatása, szaktanácsadás.

Magyarország is lehetőséget kap arra, hogy bizonyos, a közösségi versenyszabályokat nem sértő, jelenleg is alkalmazott, nemzeti forrásból finanszírozott támogatásokat – az EU jelenlegi tagállamaihoz hasonlóan – az uniós csatlakozást követően is folyósíthasson, további lehetőséget teremtve ezáltal a mezőgazdasági termelés versenyképességének növeléséhez és fenntartásához.

6. Példák az uniós csatlakozás utáni bevételekre

6.1. 20 hektár szántóval rendelkező termelő bevételei

Tételezzük fel, hogy egy gazdálkodó 20 hektár, jó adottságú szántóterületén a következő növényeket veti el:

- 5 hektár cukorrépa;
- 5 hektár kukorica;
- 2 hektár árpa;
- 6 hektár őszi búza;
- 2 hektár napraforgó.

A gazda 2004. április 30-ig jelentkezik a GOFR területalapú támogatásokra. Mivel a cukorrépa nem tartozik a GOFR növé-

nyek közé, azaz termesztése után nem jár területalapú támogatás, a GOFR támogatási terület 20 hektár – 5 hektár = 15 hektár lesz. Mivel a 15 hektár alatta marad a 19,45 hektáros határnak (egyszerűsített szabályozás), a termelő mentesül a területpihentetési kötelezettség alól.

Tegyük fel, hogy 2004 átlagos év lesz. Képzeltbeli gazdánk a következő termést takarítja be:

- kukorica: 35 tonna (7 tonna/hektár);
- árpa: 10 tonna (5 tonna/hektár);
- őszi búza 36 tonna (6 tonna/hektár);
- napraforgó 5 tonna (2,5 tonna/hektár).

Mivel búzából étkezési minőséget tudott termelni, az intervenció áránál magasabb, 25 000 forint/tonna áron tudja terményét értékesíteni a szomszéd városbeli malomban. A malom megfizeti a novemberi intervenció áránál magasabb árat, mert bár lehet, hogy az év végén intervenció készletből valamivel olcsóbban juthatna búzához, azonban nem biztos, hogy válogathat a minőségi alapanyagból, hiszen a német és az olasz piac is keresi a javító búzát, nagy tehát a verseny a jó minőségű kenyérnekvalóért.

A gazdálkodó a kukorica és az árpa esetében sem érte el az intervenció minimális mennyiségét, de szerencséjére a helyi takarmánykeverő 23 000 forintos árat ajánlott mindkét takarmánygabonáért. Igaz ugyan, hogy ez alatta marad az intervenció árának,

de a termelő mégis elégedett, mert egyenesen a tarlóról be tudta szállítani a gabonát a keverőbe, így jelentős szállítási költség nem terhelte. Ráadásul tárolni sem kell a gabonát, így további költségeket takarít meg. A napraforgót egy kereskedőnek értékesítette, 65 000 forint/tonna áron (5. táblázat).

5. táblázat Bevételek alakulása

A 15 hektáros területre 2004 novemberében megkapta a hektáronkénti 40 ezer forintot.		
A támogatásból származó bevétele tehát: 15 x 40 000		600 000 Ft
A termények értékesítéséből az alábbi bevételei származtak		
Kukorica:	35 x 23 000	805 000 Ft
Árpa:	10 x 23 000	230 000 Ft
Őszi búza:	36 x 25 000	900 000 Ft
Napraforgó:	5 x 65 000	325 000 Ft
Összesen		2 260 000 Ft

A 2003–2004-es gazdasági évben GOFR-növények termeléséből összesen tehát 2 860 000 forint bevétele származott. Az egy hektárra jutó átlagos bevétel 190 666 forint volt. A bevétel 21 százalékát a közvetlen támogatás adta.

6.2. 100 hektár szántóval rendelkező termelő bevételei

A gazdálkodó 100 hektár, ugyancsak jó adottságú szántóterületen kíván GOFR-növényeket vetni. Rá vonatkozik a terület-

pihentetési kötelezettség. 2003 őszén és 2004 tavaszán az alábbi vetésszerkezetet alakítja ki:

- 33 hektár kukorica;
- 5 hektár árpa;
- 24 hektár őszi búza;
- 8 hektár napraforgó;
- 10 hektár olajrepece;
- 10 hektár takarmányborsó;
- 10 hektár pihentetett terület.

A termelő 2004. április 30-ig jelentkezik a GOFR területalapú támogatásokra. A kifizető ügynökség véletlenszerűen kiválasztja helyszíni ellenőrzésre. Mivel az ellenőrzés során szabálytalanságra nem derül fény, 2004. november 16-án folyószámláján megjelenik a területalapú támogatás összege: az összesen 80 hektár gabona és olajnövény, valamint a 10 hektár pihentetett terület után hektáronként 40 000 forint, a 10 hektár takarmányborsó után a fehérlenővények termesztéséért járó magasabb, hektáronként 46 000 forint. Területalapú támogatás jogcímén tehát összesen 4 060 000 forint támogatáshoz jut.

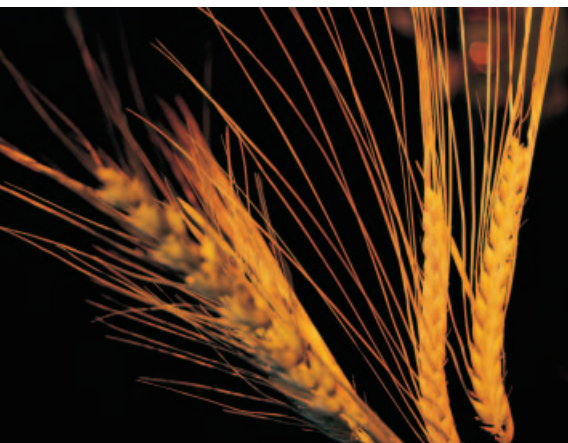
2004-ben a gazdálkodó a következő termést takarítja be:

- kukorica: 247,5 tonna (7,5 tonna/hektár);
- árpa: 25 tonna (5 tonna/hektár);
- őszi búza: 148,8 tonna (6,2 tonna/hektár);
- napraforgó: 24 tonna (3 tonna/hektár);
- olajrepece: 25 tonna (2,5 tonna/hektár);

- takarmányborsó: 22 tonna (2,2 tonna/hektár).

Mivel búzából étkezési minőséget tudott termelni, kenyérgabonáját az intervenciós árnál magasabb, 25 000 forint/tonna áron tudja értékesíteni a szomszéd városbeli malomban.

A gazdálkodó kukoricatermése meghaladja a 80 tonnás intervenciós küszöböt. Mivel rendelkezik saját tárolókapacitással, valamint kedvezőnek ítéli meg a kukorica piacának alakulását, nem adja oda 23 000 forintért tengerijét (a helyi takarmánykeverő elsősorban az intervenciós minimum mennyiséget el nem érő kistermelőktől vásárolt kukoricát), hanem betárolja, és megvárja az árak kedvezőbb alakulását. Úgy számol, hogy novembertől minimum az intervenciós árat megkapja terményéért. Mivel piaci várakozásai

nem jönnek be, 2004 januárjában kukoricáját a 3 havi növekménnyel megnövelt intervenciós áron, tonnánként 25 500 forintért tudja beszállítani saját szállítóeszközzel a 20 kilométerre fekvő intervenciós raktárba. Árpáját 23 000 forintos áron értékesítette a helyi takarmánykeverőnek. A napraforgót és az olajrepcét ő is egy kereskedőnek adta el, mindkét terményt 65 000 forintért tonnánként. A takarmányborsót is a helyi keverő vette meg, tonnánként 85 000 forintos áron (6. táblázat).

A gazdának tehát a 2003–2004-es gazdasági évben GOFR-növények termeléséből összesen 19 721 250 forint bevétele származott. Az egy hektárra jutó átlagos bevétel 197 212 forint volt. A bevétel 20,6 százalékát a közvetlen támogatás adta.

6. táblázat Bevételek alakulása

A 100 hektáros területre 2004 novemberében megkapta a területalapú támogatást, összesen 4 060 000 forintot.		
A termények értékesítéséből a következő bevételei származtak: kukorica: 247,5 x 25 500		6 311 250 Ft
Árpa:	25 x 23 000	575 000 Ft
Őszi búza:	148,8 x 25 000	3 720 000 Ft
Napraforgó:	24 x 65 000	1 560 000 Ft
Olajrepcé:	25 x 65 000	1 625 000 Ft
Takarmányborsó:	22 x 85 000	1 870 000 Ft
Összesen		15 661 250 Ft

Természetesen mindkét példa erősen leegyszerűsített. A termények mennyiségét nem csökkentettük az áru árvételekor szokásos levonásokkal, illetve az áru értékesítésénél felmerült költségekkel sem számoltunk. A két példával csupán azt szeretnénk

volna illusztrálni, várhatóan hogyan alakulnak nagyságrendileg egy gazdálkodó bevételei 2004-ben, ezen belül mekkora összeget tesznek ki és milyen arányt képviselnek a közvetlen támogatások, és mit jelent az intervenció rendszer által nyújtott biztonság.

IV. További információforrások

Európai Bizottság

http://www.europa.eu.int/comm/dgs/agriculture/index_en.htm

A Közösségi Agrárpolitika reformja (Agenda 2000)

http://europa.eu.int/comm/dg06/index_en.htm

A magyar mezőgazdaság és az Európai Unió

<http://www.mfa.gov.hu/eumagyar.htm>

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

<http://www.fvm.hu>

Agrárintervenciók Központ

<http://www.aik.hu>

**A „Mezőgazdaság”
témakörben eddig megjelent
Európai Füzetek:**

Dr. Bene László – Dr. Németh Lajos

Csatlakozás az Európai Unió
zöldség-gyümölcs ágazatához

•

Ertseyné Dr. Peregi Katalin

Dr. Bach István

A vetőmag és szaporítóanyag
termesztésének és használatának feltételei

•

Somogyi Zoltán

A csatlakozási tárgyalások agrárfejezete

•

Kalmár Károly – Szabó Lajos

Az uniós csatlakozás
és a növényegészségügy

•

Dr. Mikulás Ildikó – Dr. Bene László

Szőlő és bor az Európai Unióban

•

Szenci Győzőné

Dísz- és gyógynövény
szakágazat az Európai Unióban

Dr. Tar Ferenc

A hátrányos helyzetű és
környezetileg korlátozott térségek

•

Szedlák Tamás – Dr. Varga László

Erdőgazdálkodás az
Európai Unióban

•

Apagyi Géza – Horváth Gábor

Dr. Mihály Szabolcs

Földtulajdon, földvédelem,
földnyilvántartás

•

Dr. Horváth Ágnes

Állategészségügy az Európai Unióban

•

Labbancz Marianna

A LEADER-program

Az Európai Unióban a szántóföldi növényeket termelőknek nyújtható támogatások kiindulási pontja az úgynevezett történelmi átlaghozam. Ez Magyarországon meglehetősen magas, jóval meghaladja a több más, jelenlegi tagországban mért szintet. Így azután e területen már 2006-ban nagyobb támogatásban részesülhetnek a magyar gazdák, mint a finnek, a portugálok vagy a spanyolok. 2009-ben pedig – az említetteken túl – többet kaphatnak az olaszoknál, a svédeknel és a görögöknél is. Persze nem volna helyes csupán az előnyökről beszélni. Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy az Európai Unióban roppant kemény az ellenőrzés, és nem kevésbé kemények a büntetések sem. A csalások megelőzéséről sokféleképpen gondoskodik a Közösség. Például minden részletre kiterjedő számítógépes nyilvántartás jegyzi, ki, mikor, mit vetett, s mekkora területen. Ezt egészíti ki egy nem kevésbé alapos fizikai ellenőrzés, sőt műholdas, illetőleg légi felvételeken alapuló vizsgálatra is sor kerül.

Bori Tamás
osztályvezető
Földművelésügyi és
Vidékfejlesztési Minisztérium